

Termijnbetaling bij transacties – waarom niet?

mr. T. van der Goot¹

advocaat te Leeuwarden

Termijnbetaling bij transacties is tot dusver niet mogelijk. De gevolgen hiervan zijn zowel nadelig voor de verdachte als voor de rechterlijke macht. Een pleidooi voor een kleine wetwijziging.

Een alledaagse casus: een bestuurder van een auto wordt verdacht van het rijden onder invloed van alcohol. Zijn alcoholgehalte ligt boven het wettelijk toegestane maximum maar niet zo hoog dat hij direct moet voorkomen. De verdachte ontvangt een transactievoorstel van de officier van Justitie. Door voldoening van het door de officier voorgestelde bedrag, de transactie, vervalt het recht op strafvordering. De verdachte zit echter krap bij kas en kan het bedrag niet ineens voldoen. De betalingstermijn eindigt veelal 4 weken na de verzenddatum. Nu dit bedrag niet binnen de betalingstermijn van enige weken is betaald, ontvangt de verdachte een dagvaarding om zich ten overstaan van de politierechter te verantwoorden.

De verdachte erkent volmondig dat hij onder invloed heeft gereden. Probleem is dat de transactie niet in termijnen kan worden voldaan. De wet regelt hieromtrent niets; art. 24a Sr is in de transactie bepalingen van art. 74 e.v. Sr niet van overeenkomstige toepassing verklaard. De standaardbrief van het CJIB onderstreept overduidelijk dat het bedrag voor de vervaldatum op de rekening van het CJIB moet zijn bijgeschreven. 'Als u niet of te laat betaalt', zo staat op de achterzijde van het voorstel vermeld, volgt dagvaarding. Het CJIB vervolgt: 'In dit geval zal de officier van Justitie ter zitting in de regel een hogere geldboete vorderen.'

NODELOOS

De wet biedt geen aanknopingspunten om termijnbetaling af te dwingen. Alleen de informele weg staat dan nog open door het parket simpelweg te vragen akkoord te gaan met termijnbetaling. De ervaring leert dat deze weg een heilloze is.

De rechter heeft op grond van de wet wel de mogelijkheid toe te staan dat een geldboete in termijnen wordt voldaan. Het minimale bedrag per termijn is € 45 en de termijnen worden op minimaal één en maximaal drie maanden gesteld (art. 24a lid 3 Sr). In theorie kan dus betaling van een geldboete in gedeelten van € 45 per 3 maanden worden opgelegd. Een dergelijke termijnbetalingsregeling levert, zelfs in gevallen met een inkomen op het bestaansminimum, nauwelijks problemen op.

De praktijk is dat er geen hogere geldboete wordt opgelegd als de rechter op de hoogte raakt van het feit dat louter als gevolg van

bare zitting opgelegd. Gevolg hiervan is dat een verdachte voor derden niet meer geheim kan houden dat hij wordt verdacht van een strafbaar feit en hij het risico loopt dat publiciteit aan de zaak gegeven wordt.

Mijns inziens is in een casus als deze de rechter volledig ten onrechte en nodeloos in de strafzaak betrokken. Als een transactievoorstel van de officier van Justitie in termijnen kan worden betaald zal de werkdruk bij de rechterlijke macht niet onnodig oplopen en wordt de welwillende doch op zwart zaad zittende verdachte de nadelen bespaard die kleven aan de gang naar de rechter.

'De rechter wordt volledig ten onrechte en nodeloos in de strafzaak betrokken'

financiële problemen het transactievoorstel niet is voldaan. Er volgt dan meestal een geldboete gelijk aan het bedrag dat door het OM als transactievoorstel aan de verdachte is gezonden. Deze gang van zaken heeft, hoewel niet financieel, toch consequenties. De status van een transactie en een geldboete is namelijk volstrekt verschillend.

Een transactie wordt voorgesteld om de strafzaak buiten de rechter om te kunnen regelen; een geldboete kan enkel door de rechter ter zitting worden opgelegd. Na betaling van een transactie volgt geen strafblad; het opleggen van een geldboete impliceert een strafblad. Tot slot vindt de transactieprocedure schriftelijk plaats; een geldboete wordt door een rechter tijdens een open-

TWEE MOGELIJKHEDEN

Wat moet er gebeuren? Art. 74 Sr zal moeten worden aangepast om termijnbetaling een wettelijke basis te geven. Nu de wet termijnbetaling niet expliciet verbiedt maar de praktijk betaling in termijnen onmogelijk maakt, is het ook mogelijk dat de standaardbrief van het CJIB op de achterzijde bepaalt dat een onderbouwd verzoek om termijnbetaling kan worden gericht aan ofwel het parket van de officier van Justitie ofwel het CJIB. Een en ander zal wel de nodige flexibiliteit van het parket en van het CJIB vergen. Een andere optie is het verlengen van de betalingstermijn tot een maand of zes, zodat tegen het einde van de betalingstermijn de transactie ineens kan worden betaald.

Daarom niet!

mr. drs. J. Simonis²

De modelverdachte uit het verhaal van Van der Goot wil graag betalen maar kan dat door omstandigheden niet in een keer. Helaas kan het OM niet van tevoren zien of het met zo'n witte raaf te maken heeft. Het gevolg hiervan is dat de mogelijkheid tot termijnbetaling in beginsel voor iedere verdachte moet worden opengesteld en daardoor de doorlooptijd van duizenden zaken met een paar weken toeneemt. De verdachten moeten immers de tijd krijgen om een onderbouwd verzoek tot termijnbetaling te doen en het parket zal alle verzoeken moeten beoordelen. Een strenge toetsing zal nogal wat mankracht vergen en een al te ruimhartige inwilliging van verzoeken om termijnbetaling, heeft ook zijn prijs. De afhandeling van duizenden zaken gaat dan maanden langer duren met alle kosten en complicaties van dien.

ARGUMENTEN

Een belangrijk argument tegen de termijnbetaling ligt in de gevolgen voor de 'Aa-aanpak'. Bij die 'aanhouden en uitreiken'-aanpak krijgt de verdachte van een eenvoudig misdrijf tegelijk met het transactievoorstel meteen een dagvaarding uitgereikt voor het geval hij niet betaalt. Met de dagvaarding laat het OM zien dat het menens is. Bovendien voorkomt het direct uitreiken

'Als iemand dan zo opziet tegen het stigma van een strafblad...'

van de dagvaarding betekenisproblemen achteraf. Als de verdachte de mogelijkheid heeft om in termijnen te betalen, zou de dagvaarding gesteld moeten worden op een datum die na het verstrijken van de laatste betalingstermijn ligt. Van een lik-op-stukbeleid kan dan moeilijk meer worden gesproken, nog afgezien van de vraag of rechtbanken in staat zijn hun zittingen zo ver vooruit te plannen.

Het voorstel van Van der Goot in het artikel hiervoor klinkt aantrekkelijk. De boetvaardige verdachte ontkomt aan een strafblad en op zittingscapaciteit wordt mogelijk bespaard. Toch is het voorstel niet zaligmakend, zegt J. Simonis.

De hiervoor beschreven complicaties, vertragingen en extra kosten zouden nog aanvaardbaar zijn wanneer daar een forse besparing op zittingscapaciteit tegenover staat. Het soort zaken waar Van der Goot het over heeft, is in de regel eenvoudig en vergt weinig zittingscapaciteit. Het OM biedt alleen een geldtransactie aan bij veelvoorkomende misdrijven tot en met 20 sanctiepunten (€ 440). In bijzondere gevallen kan die bovengrens oplopen tot 30 sanctiepunten (€ 660). Bij de door de rechter opgelegde geldboete is termijnbetaling pas mogelijk bij een boete vanaf € 225. Als die norm ook bij de transactie gehanteerd wordt, zal de termijnregeling

alleen van toepassing zijn bij een transactie-aanbieding door het OM tussen de € 225 en € 440 (in uitzonderingsgevallen oplopend tot € 660). Bij een bescheiden deel van deze zaken zal het gaan om een verdachte die niet direct, maar wel binnen een aantal maanden kan betalen. Door de termijnbetaling in te

voeren, zouden op jaarbasis wellicht een paar honderd zaken minder bij de politierechter terecht komen. Gevolg is echter dat de afhandeling van duizenden transacties omslachtiger wordt en trager verloopt.

DE ANDERE KANT

Hoe zit het met het belang van de boetvaardige, armlastige verdachte? Van der Goot heeft een punt wanneer hij opmerkt dat deze

verdachte door zijn beperkte financiële mogelijkheden een strafblad krijgt. Dat is inderdaad niet netjes. We moeten echter niet vergeten dat het hier om redelijk bescheiden bedragen gaat. Als iemand dan zo opziet tegen het stigma van een strafblad, mag van hem worden verwacht dat hij zijn uiterste best doet om het transactiebedrag bijeen te sprokkelen. Het is de vraag of degenen die daar niet toe in staat zijn, wel braaf in termijnen gaan betalen. Die groep is in elk geval niet zo groot dat er aanleiding zou zijn om alle hiervoor geschetste negatieve effecten van de invoering van termijnbetaling op de koop toe te nemen.

MAAR TOCH

Van der Goot hoeft niet te treuren. Het kabinet heeft immers onlangs ingestemd met de invoering van de OM-beschikking in plaats van de transactie. Het OM zou dan de bevoegdheid krijgen om bij de minder zware misdrijven een geldboete op te leggen. Het fundamentele verschil met de huidige transactie is dat die OM-beschikking executeerbaar wordt wanneer de verdachte niet binnen de daarvoor gestelde termijn verzet aantekent. Bij een boete die al executeerbaar is, hoeft het OM geen rekening meer te houden met een mogelijke aansluitende vervolging voor de rechter. In dat geval is het toelaten van betaling in termijnen minder problematisch. Zo gloort er toch nog hoop voor de selecte groep van verdachten met een smalle beurs en een grote betalingsbereidheid.

NOTEN

- 1 De auteur is werkzaam bij Anker & Anker Strafrechtadvocaten in Leeuwarden.
- 2 De auteur is werkzaam als medewerker algemene beleidsaangelegenheden op het parket-generaal van het OM. Hij bedankt Rob Teijl voor zijn medewerking.